Kniha: Hana (A. Mornštajnová)

Předmět: Český jazyk – literatura

Přidal(a): ČTENÁŘ, Veronika

Alena Mornštajnová (*1963)

- Narodila se 24. června 1963 ve Valašském Meziříčí.
- Vystudovala angličtinu a češtinu na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.
- Pracovala jako učitelka angličtiny a překladatelka.
- Debutovala knihou „Slepá mapa“ v roce 2013.
- Je známá díly jako „Hotýlek“ (2015), „Hana“ (2017), „Tiché roky“ (2019) a „Listopád“ (2021).
- Je členkou PEN klubu.
- Je vdaná a má dvě dcery.

Díla:

- Slepá mapa (první kniha, vydána v r.2013)
- Tiché roky (2019)
- Hana (2017)
- Hotýlek (2015)
- Strašidýlko Stráša (2015)

Literární a obecně kulturní kontext

Současná literatura

Další autoři:

- **Michal Viewegh** – Báječná léta pod psa, Biomanželka, Účastníci zájezdu, …
- **Kateřina Tučková** – Vyhnání Gerty Schnirch, Žítkovské bohyně, …
- **Radka Denemarková** – Peníze od Hitlera, …
- **Anthony Doerr** – Jsou světla, která nevidíme

Rozbor díla: Hana (2017)

Základní charakteristika:

- **Literární druh:** epika
- **Literární žánr:** román
- **Forma literatury:** próza

Téma a motivy:

- **Téma:**
  - Celoživotní příběh Miry, prolnutý životem její rodiny.
  - Zaměřuje se na příběhy obyčejných lidí z tzv. velkých dějin z 20.st. (2.světová válka).
  - Židé, koncentrační tábor.
- **Motivy:**
  - Strach, naivita, slepá láska, nevědomost, ochrana nejbližších, krutost, smrt, vina

Kompoziční výstavba

- Rozděleno do tří částí, ty jsou rozděleny do kapitol
- Retrospektivní děj
- Rámcové uspořádání

Vypravěč:

- **Druh vypravěče:** ich-forma
- **Vyprávěcí způsoby:** Přímá řeč, nepřímá řeč
- **Typy promluv:** Monology, dialogy
- Vševědoucí vypravěč

Jazykové prostředky a jejich funkce

- Slova spisovná – Neutrální – dveře, hovorová – krámy
- Citoslovce – ach
- Termíny – příušnice
- Slova nespisovná – Citově zabarvená – vojáček
- Nářečí – špicluje

Tropy a figury a jejich funkce

- **Tropy:**
  - **Metafora** – knoflíky na hrudníku se změnily ve dva kopečky vanilkové zmrzliny
  - **Personifikace** – řeka se místy skromně vlekla
  - **Přirovnání** – seděla na židli jako černá můra
  - **Hyperbola** – na zemi nebyl ani kousek volného místa
  - **Oxymóron** – jako kdyby se dívala, ale neviděla
  - **Ironie** – už ti to ten tvůj vojáček nabídl?
- **Figury:** pouze v poezii

Charakteristika postav:

- **Mira Karásková** – hlavní postava, dcera Rosy a Karla, neteř Hany, vezme si Gustu, hodná, nebojácná, chce znát minulost své rodiny
- **Hana Helerová** – hlavní postava, sestra Rosy a teta Miry, naivní, tvrdohlavá, svým rozhodnutím ovlivní osud celé rodiny – poté se za to viní, sebevražedné sklony, deprese, nemá důvod žít – na konci knihy jí ho Mira dala

- **Rosa Helerová/Karásková** – vedlejší postava, matka Miry, manželka Karla a milující sestra Hany, hodná, introvertní, matka ji ukryla u Karáskových před koncentračním táborem
- **Jaroslav Horáček** – vedlejší postava, chlapec Hany, nejdříve hodný, poté opustí Hanu
- **Karel Karásek** – vedlejší postava, otec Miry a manžel Rosy, samotářský, uzavřený, introvertní, hodinář
- **Gusta Horáček** – vedlejší postava, prvně se svou sestrou dělá naschvály Miře, poté si ji vezme
- **Ivana Zítková/Horáčková** – vedlejší postava, matka Gusty a Idy, chvíli se starala o Miru, kamarádka Rosy
- **Elsa –** matka Rosy a Hany, starostlivá, samostatná

Časoprostor

- **Čas:** 1933 – 1963
- **Prostor:** Valašské Meziříčí, Terezín, Osvětim

Stručný děj

- 1. část: Mira vypráví o tom, jak její rodina zemřela na tyfus po konzumaci kontaminovaných žloutkových věnečků. Po smrti rodiny se jí ujmou Ivana a Jaroslav, ale jejich děti ji šikanují. Nakonec se o ni postará teta Hana, která přežila. Mira si uvědomí, že Hana neumí projevovat city. Později se Mira zamiluje do Gusty, omluví se jí za své chování a otěhotní s ním. Na konci se vezmou.
- 2. část: Mira vypráví o životě své matky Rosy a tety Hany. Elsa, babička Miry, měla těžké těhotenství s Hanou a nechtěla další dítě, ale Rosa se narodila. Elsa se snažila Rosu chránit před transportem do koncentračního tábora. Rosa se sblížila s Karlem Karáskem, který ji skrýval během války, a porodila Miru.
- 3. část: Hana vypráví o svém transportu do Terezína, kde se rozdělila s rodinou. V Osvětimi potkala kamarádku Jarku, která jí pomohla přežít. Hana otěhotněla s milencem Leem, ale byli posláni do vyhlazovacího tábora. Hana přežila tyfus a po válce se vrátila domů. Nakonec se ujala Miry a našla nový smysl života, když jí Mira oznámila své zásnuby a těhotenství.

Podrobný děj

Kniha je rozdělena na 3 části, z nichž první dvě vypráví Hanina neteř Mira a poslední samotná Hana. Nejdříve vypráví Mira o svém životě ve Valašském meziříčí r. 1954-1963, od svých devíti let až po své vdávání. Mira měla 2 sourozence Otíka a Dagmarku, matku Rosu, otce Karla a tetu Hanu, matčinu sestru, kterou občas kvůli mamince zvali na návštěvu. Jednoho dne její rodinu postihl tyfus, který se rozmohl v celém městě, avšak Miry se nedotkl. Když všechny členy její rodiny odvezli do nemocnice včetně tety Hany, zůstala v domě úplně sama. Když jednou na ni zazvonila matčina nejlepší kamarádka Ivana, skončila u rodiny Horáčkových. Ivana vychovávala dvě děti, Gustu a Idu, s manželem Jaroslavem. Miře sice poskytli střechu nad hlavou, ale děti ji začaly šikanovat. Později na tyfus zemřela celá její rodina kromě tety Hany, a tak Jaroslav zakročil. Šel za Hanou, aby jí dal Miru na starost, ale nijak se nedomluvili. Za pár týdnů zazvonil u Horáčků zvonek, před dveřmi stála Hana a bez jakéhokoli vysvětlení vzala Miru a odvedla ji k sobě domů. Mira ničemu nerozuměla, ale pak si na tichou, vyhublou tetu zvykla a soužití jim vlastně vyhovovalo. Protože na střední škole Ida přebrala Miře nejlepší kamarádku, Mira se na protest sblížila s Gustou víc, než měla v plánu. Gusta se k ní vždy choval hezky, takže později tvořili rodinu, což se stalo i Haniným životem.

Druhá část vypráví o dětství její matky Rosy a tety Hany. Dlouhá léta žili pouze s matkou Elsou, která vlastnila papírnictví, na dcery neměla tolik času, takže se starší Hana starala o Rosu. Všechny byly židovky, a tak ve světě, kde panovala válka, neměly nejlepší výhledy. Elsin bratr jim psal z Anglie, aby přijely za ním, ale Elsa odmítala opustit své rodné město. Nakonec začala shánět nájemníky pro papírnictví a dala svůj dům na prodej. To se dceři ale vůbec nelíbilo, jelikož byla zamilovaná do Jaroslava Horáčka, se kterým se týdny scházela. A tak Hana dělala vše pro to, aby se odjezd nekonal a schválně dopis, žádání víza pro sestru, který měla na starost, nikam neposlala. Později však svého činu litovala, když se dozvěděla, že Jaroslav už její city neopětuje, jelikož je židovka a navíc si začal s její bývalou nejlepší kamarádkou Ivanou. Jenže na odjezd do Anglie už bylo pozdě, matce se to zdálo příliš nebezpečné. Zanedlouho je čekal transport do města, které se mělo jmenovat Terezín, město pouze pro Židy. Elsa chtěla zachránit alespoň dcery, a tak zařídila pro Rosu skrýš u rodiny Karáskových. Bydlela tam její starší kamarádka Ludmila a její syn Karel Karásek. Těsně před transportem k nim zavezla nic netušící Rosu. Poté se musela s hanou, jíž nestačila zajistit přístřeší, a jejími rodiči dostavit na nádraží spolu s dalšími stovkami židů. Rosa, která se musela měsíce schovávat na půdě u Karásků, myslela jen na svou rodinu a přála si, aby se jí brzo vrátila. Za tři roky, kdy se jí nikdo nevrátil, se sblížila s Karlem natolik, že vychovávali tři děti.

Ve třetí části popisuje Hana svůj pobyt v Terezíně a později i v Osvětimi. Po příjezdu Hana

zůstala úplně sama, protože několik cestujících převáželi rovnou na východ. Našla si kamarádku, která ji dokázala zařídit více jídla nebo získat potřebné léky. Hana zažila v Terezíně i potrat, díky kterému dostala vstupenku na východ, konkrétně do Osvětimi. Tam zažila teprve skutečnou hrůzu v podobě prachu těl vířícího kolem nich, mlácení a hladovění. Dali jí značku, vytetované číslo na zápěstí, začala si schovávat kůrky chleba po kapsách, což ji vydrželo až do teď. Po třech letech se ovšem vrátila jako jediná do Meziříčí za sestrou. Byla vyhublá, slabá a téměř bez zubů. Jako první spěchala za Rosou ke Karáskům. Ta ji minuty objímala a plakala nad tím, že ji zase vidí. Sedli si i s Karlem nemluvně ke stolu, protože Hana jakoby jejich hlasy nevnímala a nereagovala na ně. Poté si stoupla a pobízela Rosu, ať jde s ní domů. Ta žádala Hanu, aby tu ještě chvíli zůstala. Teprve když jí Rosa ukázala její potomky, pochopila, že jí Karel vzal jedinou sestru. Hana mlčky odešla, a tak od té doby se vídali jen na Rosiných večeřích, kterých se Hana zúčastnila jen málokdy a to velmi nerada.

Přijetí díla:

- Dílo je překládáno do 13 jazyků

Ukázku z knihy:

Řada postupovala dopředu a já jsem se postupně blížila ke skupince esesáků. Jeden z nich mě bičíkem šťouchl do ramene. ,,Kolik máš roků?“,,Dvacet pět“ ,,Zdravá?“ Jaká odpověď je asi správná? Kdybych řekla, že jsem právě porodila, možná by mě poslali s dětmi a starými lidmi na lehčí práci. Okolo mě se ozývalo volání a zoufalý pláč. Proč rozdělují rodiny? ,,Zdravá,“ řekla jsem rozhodně. Bičík mě postrčil doleva a zamířil na Reissovou. ,,Věk?“ ,,Čtyřicet dva“ Další otázka nezazněla. Ohlédla jsem se po Reissové, ale ta už mířila doprava. Neudělala jsem chybu? Teď už vím, že jsem chybu udělala. Kdybych se dostala doprava, ještě toho dne bych umřela a můj popel by vylétával z komínů osvětimských spaloven.

- vystihuje krutost, kterou lidé zažívali v koncentračních táborech
- myšlenka úryvku: k lidem v koncentračních táborech byli nemilosrdní, smrt byla pro ně vlastně osvobozující
- jazykové prostředky úryvku: spisovný jazyk, dialogy, přímá řeč